

K9
E92

147715

DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI-V

**DİNLER TARİHÇİLERİ GÖZÜYLE
TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK**

**SEMPOZYUM
(01-02 EKİM 2005 ANKARA)**

YAYINA HAZIRLAYAN

Dr. ASİFE ÜNAL

ANKARA-2005

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ

Yayın No: 5

ISBN: 975 - 94505 - 5 - 0

Bütün Yayın Hakları Türkiye Dinler Tarihi Derneği'ne Aittir.
Birinci Baskı: Kasım 2005, 700 adet

MİSYONERLİK VE YENİ DİNİ HAREKETLER*

Doç.Dr. Ali İhsan YİTİK**

Gerek Hıristiyanlık kaynaklı misyoner hareketleri gerekse değişik kültür veya dinlerden kaynaklanan yeni dinî oluşumlar, günümüzde geleneksel kültüre karşı ciddi bir tehdit veya meydan okumadır. Zira bunlar hem insanımızın geleneksel kültüre karşı yabancılaşmalarına yol açmakta hem de onların yaygın davranış kalıplarından farklı tavır ve davranışlar geliştirmelerine, dolayısıyla mensubu oldukları topluma karşı yabancılaşmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla ilk bakışta birbiriyle alâkasız gibi görünen misyonerlik ve yeni dinî hareketler konusunu “kültürel değerlerimiz ve milli kimliğimize yönelen tehditler” ortak paydasında ele almak mümkün görünmektedir. Ayrıca son yıllarda ülkemizde isimleri duyulmaya başlayan yeni hareketler, bünyelerinde birden fazla kültürün etkilerini barındırmaktadır. Örneğin, TM, Sahaja Yoga, Ruhçuluk ve Mevlânacılık olarak bilinen akımlar *karma* felsefesi, *reinkarnasyon* öğretisi ve *yoga* egzersizleri gibi Hinduizm ve Budizm’e ait öğretileri savunmalarının yanı sıra Hıristiyanlıktaki kıyamet ve Mesih öğretilerini de savundukları görülür. Bundan dolayı bildiri başlığını “Doğu Dinlerinden Kaynaklanan Misyonerlik Faaliyetleri” değil, “Misyonerlik ve Yeni Dinî Hareketler” olarak değiştirmenin daha doğru olacağını düşündük.

Ülkemizde yaygın faaliyetleri görülen yeni dinî hareketleri iki grupta ele almak mümkündür: a) Sahaja Yoga, Reiki, TM gibi Doğu Dinlerinin açık, doğrudan etkilerini taşıyan hareketler; b) Dünya Kardeşlik Birliği Mevlâna Yüce Vakfı, Ruhçuluk ve Yehova Şahitleri gibi Batı kaynaklı olup Doğu gizemciliğinden etkilenmiş hareketler. Bunların yanı sıra Hare Krişna, Rajneeshism, Vedanta Society, Satya Sai Baba ve Yüksektepe Kültür Derneği gibi Batı’da yaygın olan akımlar ülkemizde fazla tanınmadığı için burada ele alınmamıştır.

A – Doğu Kökenli Hareketler

Ülkemizde doğrudan Hinduizm veya Budizm propagandası yapan kişi veya derneklere çok fazla rastlanmaz. Ayrıca Budist düşüncesini Türk halkına anlatmak amacıyla İstanbul-Taksim ve İzmir’de açılan bazı bürolarda dinsel eğitimden ziyade parayla medyumluk eğitimi verildiği veya Tarot falı açıldığı bilinmektedir.

Bununla birlikte ülkemizde kendilerini bir din veya inanç sistemi olarak tanımlamaktan kaçınan, ancak Budist, Hindü ve Taoist görüşleri savunan birçok grup veya hareket vardır. Batı’da yeni çağ hareketleri veya yeni dinî hareketler olarak tanımlanan bu grupların en dikkat çekicileri arasında Reiki, Sahaja Yoga, TM ve Feng

* Bu bildiri önemli oranda, 17-18 Nisan 2004 tarihinde İSAV tarafından İstanbul’da tertip edilen *Türkiye’deki Misyonerlik Çalışmaları* toplantısında tarafımızdan sunulan “Hint Kökenli Dinlerin Türkiye’deki Faaliyetleri” bildiride kullanan materyale dayanmaktadır.

** Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi.

Sui sayılabilir. Özde Hint veya Uzakdoğu kökenli olan, ancak bize büyük oranda Batı'dan intikal eden bu hareketler daha ziyade düzenledikleri kurslar, seminerler, toplantılar; muhtelif yayınlar ve internet sayfalarındaki reklâmlarla tanınmakta ve taraftar toplamaktadır. Ayrıca Dharma, Akasha, Samsara, Okyanus, Ruh Madde gibi birçok yayınevi de yayımladıkları, çoğunluğu Batı dillerinden tercüme edilen eserler vasıtasıyla *karma*, *avatara*, *samsara*, *nirvana*, *yoga* ve *dairesel zaman* gibi Hint dinî düşüncesine ait kavram ve anlayışların Türk halkı arasında yayılmasına hizmet etmektedir.

Ülkemizde bu gruplara mensup üyelerin genelde inançlarını uluorta ifşa etmekten ve kendilerini bir dinin bağlıları olarak nitelemekten ısrarla kaçındıkları gözlenmektedir. İlk anda Batı'dan ziyade ülkemize özgü bir tutum olarak görülebilecek bu tavrın nedenlerini gazeteci Levent Cantek, Reiki ile ilgili olarak şöyle ifade ediyor. "Birincisi, Müslüman bir toplumda oluşabilecek tepkilerden uzak kalmaya çalışıyor veya daha önemlisi yasal bir kovuşturmadan çekindikleri için böyle davranıyor olabilirler. İkincisi ise, söz konusu sistem veya anlayışların bir din olduğuna gerçekten inanmadıkları için böyle davrandıkları söylenebilir."¹

Biz diğer akımlar için de geçerli olduğunu düşündüğümüz bu nedenlerden birincisine katılmakla birlikte, diğerinin en azından bütün üyeler için söz konusu olmadığını düşünüyoruz. Başlangıçta müritlerin, bu sistemleri bir din veya farklı bir hayat tarzı olarak algılamadıkları düşünülebilir, ancak zaman içerisinde, örneğin Reiki'nin Budizm, TM veya Sahaja Yoga klasik Hint dinsel düşüncesiyle ilgili olduğunu kavrayamadıklarını varsaymak bize pek mümkün görünmemektedir.

Diğer taraftan, kendini Buda rahibi olarak tanımlayan Bedri Korkmaz'ın Budizm için bile "...Dinle ilgisi yok. Anadolu sufiliği ile örtüşmektedir."² dediği göz önüne alınca bunun bir çeşit taktik olduğunu söylemek bile mümkündür. Yani, James Dittes'in yarım asır önce Anadolu'da görev yapacak misyonerler için önerdiği "zımnî dinî öğretim" tekniğinin, söz konusu bu hareket mensuplarıncı başarıyla uygulandığı söylenebilir.³

1- Reiki

Sözlük anlamı "evrensel yaşam enerjisi" olan Reiki, daha ziyade İstanbul ve Ankara'da özellikle "sosyete" muhitleri denen, ekonomik durumları genellikle iyi veya Türkiye ortalamasının üzerinde olan ve çoğu yüksek öğrenim görmüş kentli nüfus arasında yayılan bir harekettir. Derneğin tanıtım yazıları ve konuyla ilgili eserlerde Reiki konusunda şu bilgilere yer verilmektedir :

1-Reiki enerjisi kutsal olmak ve yaratıcı tarafından gönderilmekle beraber, dinle ilgisi yoktur, herhangi bir dine bağlı değildir. O bir din veya tarikat değildir. Reiki uygulayanlara inançlarıyla ilgili hiçbir soru sorulmaz, herkes inancında hürdür, serbesttir.

¹ Milliyet Gazetesi, 19 Kasım 2003 Çarşamba

² Tolga Yeniurt, "Budizm Bedava, Fal Ücrete Tabi", Tempo Sayı 5/686 1-7 Şubat 2001, s.48-50

³ James Dittes, Hristiyan Misyonu ve Türk İslamlığı, çev. Turhan Yörükân, Ankara-1957, s. 14-21

2- Reiki, kimyasal veya fiziksel enerjilerden farklı, dünyanın dışındaki yüce katlardan gelen ve *tac çakrasından*⁴ vücuda giren bir enerjidir. Bu, insanların bedenlerinde akar ve sonunda ellerinden çıkar. Dolayısıyla Reiki mastırları birine şifa verirken kendi enerjilerini kullanmaz, sadece yüce kaynaktan gelen enerjiye aracılık ederler.

3- Reiki yapıldığı sırada bu enerji alıcıya, enerji uygulayanın ellerinden akar. Alıcı, Reiki masasında tamamen giyinik ve yatar vaziyettedir. Uygulayıcı ise oturur durumda veya ayakta olabilir. Bir seans yaklaşık 20 dakika sürer... hiçbir olumsuz yanı ve zararı yoktur.

4- Reiki her türlü hastalığa ve olumsuz durumlara şifadır. Buna kalp hastalığı ve ameliyat gerektiren bütün hastalıklar dahildir...Reiki tıbbi tedavinin etkisini artırır ve tedaviyi hızlandırır.

5- Reiki'yi yalnızca bir kişi veya kuruluş öğretebilir diye bir kural yoktur. Öte yandan herkes öğretebilir demek de doğru değildir. İstisnasız herkes, çocuklar bile Reiki'yi öğrenip uygulayabilir. Reiki almak için el verme işlemi, Reiki eğitimi sırasında öğretilen öğrenciye aktarılmakla gerçekleşir.

6- Reiki eğitimi üç aşamalı bir eğitimidir. Öğrenci kendini hazır hissettiği anda bir gün içinde ilk aşama tamamlanır. İkinci aşama da bir gün sürer. Birinci aşamadan hemen sonra verilebilir. Ancak ikinci aşama eğitimi almış kimselerin Reiki sembollerini ezbere söyleyip yazabilmesi gerekir.

7- Reiki eğitimi için para alınmaz. Ancak hazırlanmış bazı dokümanların ücreti, bina kirası gibi masraflar herkes tarafından eşit olarak bölüşülerek ödenir. Ancak bazı Reiki mastırları ücret alıyorsa, bu onların kararıdır, saygı duymak gerekir.

8- Reiki her gün her yerde verilebilir. Ancak gruplar halinde çalışmak en etkili yöntemdir.⁵

Reiki taraftarları ısrarla kendilerinin bir din veya tarikat olmadıklarını vurguluyor olsalar da Reiki'nin (evrensel yaşam enerjisinin) dünyanın dışındaki yüce katlardan geldiğini söylemeleri Mahayana Budizm'indeki *bodhisatvalar* sayesinde gerçekleşecek *nirvanayı* veya Hindu Yoga ekolünde Tanrının inayetiyle gerçekleşecek kurtuluşu akla getirmektedir. Zaten sessiz ve loş ışıklı seans salonları, ibadet biçimleri, duayı andıran sembolleri, masterları-müritleri, vadettikleri ruhsal ve bedensel huzur göz önüne alındığında Reiki'yi yeni bir din olarak tanımlamak mümkün hale gelmektedir. Zaten Reiki'nin kurucusu Mikao Usui, Mahayana Budizminin Çin ve Japonya'da yayılan Tendai ekolüne mensup bir aileden gelmektedir. 15 Ağustos 1865 yılında

⁴ Sanskritçe tekerlek anlamına *çakra* terimi, geleneksel yoga öğretilerinde vücutta varlığı kabul edilen enerji merkezlerini ifade eder. Bu enerji merkezleri kuyruk sokumundan beyine kadar omurluk üzerinde uzanır ve sayılar yedi adettir. Taç çakrası adı verilen enerji merkezinin kafatasının en üst noktasında bulunduğu ve beyin, sinir sistemi ve epifiz bezini etkilediği kabul edilir. Diğer çakralar ise şöyledir; 1) Kuyruk sokumunda bulunan ve cinsel organlar üzerinde etkili olan *muladhara* çakrası, 2) Göbeğin alt kısmında yer alan, karaciğer, dalak ve bağırsaklar üzerinde etkili kabul edilen *svadistana* çakrası, 3) Göbeğin iki parmak üzerindeki *manipura* çakrası, 4) Gövdenin ortasında, iki göğüs arasında bulunan *anahata* çakrası, 5) Göğüde bulunan vishoudha çakrası, 6) Alında, iki kaşın arasında var olduğu farzedilen ajna-çakradır. Bkz. Büheyya İzer, *Çağdaş Yoga*, Dharma Yayınları, İstanbul-2003, s. 26-27

⁵ Esin Ateş-Rüya Ateş, *Geleceğimiz Ellerimizin Arasında Reiki ile Türkiye'de Büyük Dönüşüm*, II. Baskı, Dharma Yayınları, İstanbul-2002, s.13-14; www.petekkitamura.com

Japonya'da dünyaya gelen Mikaomi Usui, küçük yaşlarında manastıra gönderilmiş ve burada Budist felsefesi ve ruhsal eğitim almıştır. 1860-1890 yılları Japonya'da önemli siyasi ve kültürel değişimlerin yaşandığı yıllardır. Bilhassa Katolik ve Protestan misyonerlerin ülkeye giriş ve faaliyetlerine izin verilmesi dinsel hayatta önemli değişimlere yol açmıştır. 1900 yıllarında ağır bir hastalık geçiren Usui, kendi keşfettiği özel yöntemler sayesinde bu hastalıktan kurtulmuştur. Keşfettiği özel şifa yöntemini insanlara anlatma konusundaki ısrarı ve aydınlanmış ruhlarla görüştüğüne dair iddialarından ötürü de manastırdan kovulmuştur. Ancak Usui, bundan sonra da Budist metinler üzerindeki çalışmalarını sürdürmüştür. Bu süreçte onun üzerinde durduğu yegane konu, şifa teknikleri ve insanlara şifa yoluyla yardım etme olmuştur.⁶

Bazı araştırmacılara göre ise, Usui'nin bu arayışlarının nedeni, Yeni Ahit'le tanışması ve burada zikredilen İsa'nın mucizelerinin sırrını Budist geleneklere göre çözme gayretidir. Dolayısıyla onun öğretisi Hıristiyanlık ve Budizm'i harmanlayan bir öğreti olarak kabul edilir. Zaten vücuttaki enerji merkezlerinin varlığının kabul edilmesi ve bunları harekete geçirmek için Hint düşüncesinde yoga basmakları olarak bilinen egzersizlerin önerilmesi, Reiki'deki Hint kökenli Budist mirasın tesiri olarak yorumlanabilir. Reiki'nin kaynağını yaratıcının kaynağıyla özdeşleştirme düşüncesini ise Hıristiyanlıktaki Kutsal Ruh öğretisiyle ilişkilendirmek mümkündür.⁷

2- Sahaja Yoga

Vishwa Nirmala Dharma adıyla da bilinen ve bütün dünya üzerine yayılmış Sahaja Yoga (SWAN) ülkemizde son yıllarda hızla yayılan dinsel akımlardan biridir. Ülkemizde zaman zaman Sağlıklı Yaşam Derneği adıyla faaliyet göstermedir.⁸ Şu anda çoğunluğu üç büyük şehir ve batı bölgelerimizde olmak üzere Türkiye'de 20 adet Sahaja Yoga toplantı merkezi vardır.⁹ Bazı salonların sadece belirli üniversite mezunlarına tahsis edildiği göz önüne alındığında, bu hareketin daha ziyade kültürlü genç insanlar arasında yayıldığı söylenebilir.¹⁰

Temel öğretisi 1970 yılında Hint asıllı Shri Mataji Nirmala Devi tarafından ortaya atılan ve yeni bir meditasyon yöntemi sayılan Sahaja Yoga, Nirvana, *mokşa* veya *jivanmukti* gibi soyut kavramlarla tanımlanan nihai amaç yerine *benin* kendini gerçekleştirmesini koyar. Bu amacın da, Ana Tanrıça veya Adi Shakti'nin inkarnasyonu kabul edilen Shri Mataji'nin yardımı sayesinde kolayca gerçekleşeceğine inanılır. Çünkü o, insanın içinde uyuyan ve uyarıldığında bir nevi içsel aydınlanma veya miraç tecrübesi meydana getiren *kundaliniyi* uyarma ve harekete geçirme gücüne sahiptir. Hatta onun yokluğunda, fotoğrafı bile aynı etkiyi sağlayabilir. Kendini hitap ettiği topluluğun geleneksel kültürüne bağlı olarak İsa, Meryem, Muhammed, Ali, Fatıma, Guru Nanak, Mahavira, Krisna ve Rama gibi önemli dinî şahsiyetlerin inkarnasyonu olarak tanımlayan Sri Mataji'nin bulunmadığı ortamlarda müritler, öngörülen hedefe

⁶ www.asunam.com/life_of_mikao_usui.htm

⁷ Reiki ve ülkemizde bu konuda yapılanlar için bkz. www.petekkitamura.com

⁸ *Milliyet* Gazetesi, 07 Ocak 2002 yer alan habere göre İstanbul Yunus Emre Kültür Merkezi'nde düzenlenen yoga seansı bu dernek tarafından düzenlenmiştir.

⁹ Türkiye Sahaja Yoga Merkezleri ve Toplantıları için. bkz. www.sahajayogaturkey.com

¹⁰ Seda Ercan-Şirzat Bilalllar, "Diskotekte Üç Gün Üç Gece Gizli Ayın", *Flaş* Yaşam, Mart-2000

ulaşmak isteyen avuç içleri yukarıya bakacak şekilde onun fotoğrafı önünde oturur. Böylece omuriliğin en ucunda bulunan potansiyel ruhsal enerji anlamına gelen *kundalini* uyarılır ve *altı çakra* boyunca yukarı doğru ilerleyerek omuriliğin en üst noktasına çıkar. Bu sırada ılık bir esinti hissedilir, tam bir mutluluk ve sükunet hali yaşanır. Bazı kimselerde ise *kundalini* akışı sağlanamadığı için böyle bir hal yaşanmaz. Aksine sıkıntı ve acı meydana gelir. Shri Mataji müritlerinin yaşadığı bu sıkıntılı hali hisseder ve onlara güç aktarmak suretiyle enerji akışını düzenler, onları acı ve ızdıraptan kurtarır. Hatta müritleri Shri Mataji'nin bu enerji, aktarımı sayesinde ölümcül hastalıkları bile tedavi ettiğine inanmaktadır.

Öyleyse nihai aydınlanma veya mutlak huzur için yapılması gereken şey, sadece "müridini kendini tamamen Sri Mataji'ye adanmasıdır." Sorgulamaksızın ve tartışmaksızın gösterilecek mutlak teslimiyet aydınlanmanın anahtarlarıdır.

Bugün Sahaja Yoga yöntemini öğrenmeye çalışanların çoğu 20-45 yaş arası insanlardan oluşmaktadır. Bunların çoğu gelir düzeyi ülke ortalamasının çok üzerinde olan kimselerdir. Gazeteci Sinan Hıncal'a göre bunlar "ülkenin tüketici bilinci en gelişmiş sınıfı" veya reklâmcı ağzıyla "AB grubu" insanlardır. Sahaja Yoga ise, ülkenin Batı'ya yönelik yüzünün maneviyat arayışını temsil etmektedir. İlk dönemlerde hareketin reklâmı daha ziyade arkadaşlık ilişkilerine dayandığı halde günümüzde internet sayfaları ve video tanıtım programları pek çok yeni üyenin bulunmasında önemli faktördür. Kıdemli üyeler her Pazar haftalık *pujaya* katılmak zorundadır; Puja adı verilen dinsel törenlerde topluca dualar okunur ve mantralar söylenir. Ayrıca Shri Mataji'nin resmi yıkanarak üzerinde meditasyon yapılır. Törenden sonra bütün katılımcılar topluca yemek yer ve böylece tören tamamlanmış olur. Kendini tamamen Sahaja Yoga'ya vakfetmiş üyeler ise Shri Mataji'nin de hazır bulunduğu uluslar arası toplantılara iştirak eder, hareketin programlarını üyelere ve potansiyel müritlere duyururlar. Ayrıca yıllık Hindistan turu sırasında gerçekleştirilen toplu nikah törenine de katılırlar.¹¹

Üyelerden gezi ve organizasyon masrafları için düzenli olarak bağış toplanır. Bireyler istedikleri takdirde hareketten ayrılabilir, ancak hareketten ayrılanlar yeni hayata uyum sağlamakta zorlandıkları ifade edilir. Bunun en önemli nedeni, bireylerin sosyal çevresinin büyük ölçüde sadece topluluk üyeleriyle sınırlı olmasıdır. Bu durum aslında yeni dinî hareketlerde görülen ortak özelliktir.¹²

3- TM (Transandantal Meditasyon Tekniği)

Transandantal Meditasyon (TM) veya aşkın düşünme, taraftarlarınca ruhu düşünme sürecinin başlangıcına götüren ve burada bilince dönüştüren bir teknik olarak tanımlanır. Onlara göre TM, basit, doğal, özel çaba gerektirmeyen, kolaylıkla öğrenilen, günde iki kere gözler kapalı şekilde 15-20 dakika süreyle oturularak yapılan bir zihinsel yoğunlaşma tekniğidir. Amacı, yaratıcılık, zeka ve enerjiyi geliştirip arttırmak, zihnin ve bedeninin sınırsız potansiyelini harekete geçirmek ve böylece hayatta sağlık, mutluluk ve başarının keyfini çıkarmaktır.¹³ Taraftarlarına göre Antik Veda Bilimi ile modern

¹¹ Eilen Berker, *New Religious Movements: A Practical Introduction*, London-1992, s.207-209

¹² www.sahajayogaturkey.com; Seda Ercan-Şirzat Bilallar, aynı yazı

¹³ Robert Roth, *TM Transandantal Meditasyon Tekniği*, çev. Deniz Yılmaz, İstanbul-1997, s.11-16

kişisel gelişim yöntemlerinin başarılı bir harmanlaması kabul edilen bu teknik, bir din, felsefe veya yaşam biçimi değildir. Ayrıca kendine özgü bir değerler sistemi, inanç, tapınma, moral eğitim veya terminoloji içermez. TM dinlere karşı hoşgörülüdür ve onların varlığından yanadır. O, evrensel kabul görmüş, tekrarlanabilen ve doğruluğu her yerde ve zamanda kanıtlanabilen bir tekniktir. Kökleri sulanan bir ağacın yaprakları ve dallarının canlanması gibi bedenimiz de canlılığını ve hareketini "birleşik alan"daki kaynağından alır, dolayısıyla onun harekete geçirilmesi bireyi canlandırır, yorgunluk ve stresten kurtarır.¹⁴

TM programı, ilgili merkezlerde beş veya yedi aşamalı bir kursta öğretilir. Kursta ilk önce adayı zihinsel olarak hazırlamak amacıyla biri genel TM tanıtım dersi diğeri de özel bilgilendirme ve kişisel görüşme adıyla iki ders verilir. Bundan sonraki aşamalar TM tekniğinin uzman bir öğretmen tarafından bire bir öğretilmesidir. Bu, her biri yaklaşık 1.5-2 saat süreli üç veya dört günlük bir eğitimidir ve tanıtım konferansının dışındaki bütün dersler ücretlidir. Daha ileri derecede, TM-Sidhi kursunu almak isteyenlerin ise bunun için daha fazla ücret ve daha çok zaman ayırmaları gerekir.¹⁵

TM'yi 1958'den itibaren Batı dünyasına getiren Maharishi Mahesh Yogi'dir (1911-). TM'yi Hint Kutsal yazılarından keşfeden ise on üç yıl onun müridliğini yapmış Guru Dev'dir (1869-1953). Hollanda, ABD, Kanada ve İsviçre'de Ayurveda veya Veda Bilimi üniversitelerinde yetişen yüzlerce mürit dünyanın dört bir yanında bu tekniğin tanınması için çaba göstermektedir.¹⁶

Dünyada beş milyon civarında taraftarı bulunduğu iddia edilen TM Merkezleri veya diğer adıyla Maharishi Birleşik Alan Teknolojisi Dernekleri ülkemizde de 1966 yılından beri faaliyettedir. Bugün İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa ve Eskişehir'de şubeleri bulunan TM Merkezlerine yılda toplam on-on beş bin kişinin devam ettiği tahmin edilmektedir. Bunlar 1966-1990 yılları arasında Dr. Mahmut Görkey'in, daha sonraları ise Vesile ve Albert Baruh'un yönetiminde faaliyetlerini sürdürmektedir. Hareketin bugünkü yöneticilerinden Vesile Baruh, 1955 Adapazarı doğumlu, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Endüstri Tasarımı Bölümü mezunu, ve 1982 den beri TM uzmanlığı yapan bir bayandır. Hollanda, İsviçre ve Hindistan'da pek çok kursa katılmış ve 1999'dan beri Sthapatya veda (doğaya uygun mimarlık) danışmanlığı da vermektedir. Albert Baruh ise, 1954 İstanbul doğumlu, Galatasaray Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü mezunu olan ve 1982 yılından beri TM öğretmenliği yapan bir kimsedir. 1990 dan beri ise Maharishi Jyotish unvanıyla Veda astrolojisi konusunda uzmandır. Yurt içinde ve dışında pek çok kursa katılmış ve eşi ile birlikte gerek Türkiye'de gerekse Orta Asya'da Maharishi veda biliminin tanınmasını sağlamıştır.¹⁷

B- Batı Kökenli Hareketler

1- Dünya Kardeşlik Birliği Mevlâna Yüce Vakfı

Hareketin ortaya çıktığı yer İzmir'dir ve kurucusu Vedia Bülent Çorak'tır. Bayan Çorak, 1923 yılı İzmir doğumlu, lise mezunu dul bir ev bayandır. Kendi ifadesine göre

¹⁴ Robert Roth, age, s.12-14

¹⁵ Robert Roth, age, s.15-16

¹⁶ www.maharishi.org.tr

¹⁷ www.maharishi.org.tr

1986 yılında ilhamlar almaya başlamış; aldığı ilhamları açıklama izni daha sonraki yıllarda verilmiştir. 1968 Kasım ayında görevi devir almıştır.¹⁸ O, kendini Mevlâna Celaleddin Rumi'nin inkarnasyonu olarak kabul eder. Bu olay *Bilgi Kitabı*nda şöyle ifade edilir: "Bozulmamış enerji olan öz genler, ilk beden terkinden sonra donduruldu. Öz genlerin ilk hüviyeti ekseriya anadır. Çünkü onlar Işık Evren'de varolmuşlardır. Tanrısal güce sahiptirler. Işık peygamberlerinin hemen hepsi özlerinde anadır, yaratıcı ve üreticidirler. Bunlar asil genlerdir. Zaten toplumumuzda bilinç kazanmış bir çok ortamları kadınlar yönetmektedir. Anadolu medeniyeti öz genlerin beşiğidir."¹⁹

Gerçekte bu hareket, Batı'da onlarca örneğine rastladığımız Yeniçağ Hareketlerinin Türkiye versiyonudur. Ülkemizde çoğunluğu İstanbul, İzmir, Bursa ve Antalya'da olmak üzere on bin civarında üyesi ve mensubu olduğu tahmin edilmektedir.²⁰

Hareketin kutsal kitabı niteliğindeki *Bilgi Kitabı*, tüm dinsel kitapları birleştiren, hakikati açıklayan, ALTIN ÇAĞ'a çağırın, dünya boyutunun bilmediği boyutlardan bilgi transferi gerçekleştiren, Konsey'in özel kanalına bağlı tüm göksel kitapların muhtevasına sahip bir kitap olarak takdim edilir. Kendi bilgi aldığı kaynaklarını ise - televizyondaki "UZAY YOLU" dizisinde sıkça kullanılan ve ilk anda "Bilim Kurgu" bir eseri çağırıştıran- ALFA KANALI - MERKEZİ SİSTEM - YÜCE MECLİS - EVRENSEL BİRLEŞİM KONSEYİ - MERKEZ ÜSTÜ MERKEZE BAĞLI UFO GURUPLARI olarak sunar.²¹ Bütün bu kavramlar söz konusu hareket ve kurucusunun vahiy, ilham ve Tanrı gibi geleneksel dinî kavramları matematik, astronomi ve fizik gibi pozitif bilimlerin kavramlarıyla ifade etmek suretiyle kendini modern çağın yeni bir dini olarak sunma çabası olarak değerlendirilebilir.

Amacını "dinsel ve evrensel birleşim" olarak belirten bu kitapta yer alan "Bu son çağda evrensel bir bütünlüğe gidilme plânı asırlar önce hazırlanmış bir programdır. Bu programa 'Altın Çağ' programı denilmektedir"²² tarzındaki ifadeler, genelde Hıristiyanlıktaki Milenyum beklentilerini, özellikle de Yehova Şahitleri'nce kabul edilen "Tanrı'nın insanlık için Ezeli Programı" anlayışlarını çağırıştırır. Bu durum, söz konusu hareketin önemli ölçüde Hıristiyanlığın Mesih öğretisinden etkilenmiş, Batı'da birçok örneği görülen manipülasyonist-ruhçu bir hareket olarak tanımlanabileceğini akla getirmektedir.

Yine adı geçen eserde Mevlânâ Celâleddin Rûmî, Yunus Emre ve Mustafa Kemal Atatürk gibi Türk milletinin sevdiği ve saygı duyduğu şahsiyetlerin, kendi görüşlerini geniş kitlelere yayma ve harekete meşruiyet kazandırma amacıyla kullanıldığı hatta suiistimal edildiği dikkati çeker. Yoksa söz konusu eser ve ona dayanan bu hareketin, adı geçen şahsiyetlerin insanlık felsefeleriyle bir ilgisi bulunmamaktadır.²³

¹⁸ Burada Bilgi Kitabı (BK)'nın ilk nüshası kullanılmıştır. Bu nüsha her biri 8'er veya 9'ar sayfa olan 60 fasikülden oluşan 620 sayfalık ilk baskıdır. s, 309.

¹⁹ BK, 226.

²⁰ www.dkb-Mevlâna.org.tr; www.bilgikitabi.net.tr

²¹ BK, s.174

²² BK, Önsöz

²³ BK, s.405-406

Aynı şekilde *Bilgi Kitabı*'nın Vedia Bülent Çorak'a "Rab Kanalı Alfa Merkezi'ne bağlı olarak" yazdırıldığı iddia edilmektedir. Böylece hem V. Bülent Çorak'ın vahiy alan bir peygamber olduğu hem de *Bilgi Kitabı*'nın vahye dayalı bir eser olduğu iddia edilmiş olmaktadır.

Öte yandan Kur'an-ı Kerim'in 1999 yılına kadar geçerli bir kitap olduğu, 2000 yılından itibaren başlayacak dördüncü dönemin kitabının ise, söz konusu *Bilgi Kitabı* olduğu iddia edilmekte ve bu kitabın "bugüne kadar gönderilmiş tüm kutsal kitapların içeriğini haiz ve onları birleştiren bir kitap" olduğu ileri sürülmektedir.²⁴ Yine "O kutsal kitapları maalesef toplumlarımız dejenere etmiştir" denilerek, öteki kitaplarla birlikte Kur'an'ın da bozulduğu ileri sürülmektedir. "Aslında Kur'an bunun hakiki manâsını sizlere aktaramamıştır..." gibi cümleler ise Müslümanların kutsal kitabı Kur'an'ı küçümser tarzdadır.²⁵

Benzer biçimde "Allah kadîm bir enerjidir. O'na tapmak yerine, O'na varmak en müşterek bileşimdir." "İbadetler daima bir başlangıçtır. Sınırsız boyutlar içinden gelen yüce enerjilere ibadet tavsiye edilmez. Zira onlar ibadetin çok ötesine varmış ululardır, insanın özü secdeden de yücedir." denilmek suretiyle yine İslâm Dini'ndeki Allah ve ibadet kavramları küçümsenmektedir.²⁶

Ayrıca zaman zaman batını izahlara ve hurufî yorumlara yer verildiği de görülmektedir: Örneğin, besmele sürekli olarak BİSMİLLAHİRRAHMANÜRRAHİM imlasiyla yazıldığı gibi; buradaki her bir harfe "B= Bul, İ= insan, S= Sevgi..." gibi tamamen keyfi ve mesnetsiz anlamlar verilmektedir. Aynı şekilde *Tekâmül, Sırat, Allah* gibi İslâmî kavramların her bir harfi için de yine keyfi manâlar verildiği dikkati çekmektedir. Aynı şekilde Arapça olan Besmele'nin "B" harfi Türkçe olan "Bul" a, yine "S" harfi "Sevgi"ye delâlet eder denilmektedir. Yine "...cennet, cehennem, cin, peri, şeytan yoktur. Bunlar şartlanmış bilinçlerin menfi birer aksidir", "Geçeğiniz Sırat köprüsü öbür dünyada değildir. Sırat'ı burada geçiyorsunuz ve geçeceksiniz. Kestiğiniz ve keseceğiniz kurbanlar sizi hiçbir zaman köprüden geçirmeyecektir.", "Sır" "At", yani sırrı at, gizliliği kaldır demektir, "Sırat: Sırların açıklanmasıdır" gibi ifadelerle yer verilmek suretiyle İslâm ahiret inancına ait bir takım kavramlarla alay edildiği ve onlara keyfi anlamlar verildiği görülmektedir.²⁷

Söz konusu eserde kullanılan *Kundalini Enerjisi, Sadıklar Planı* gibi ifadeler de onun Batı kökenli Ruhçu akımlara benzerlik gösterdiği veya aynı kaynaklardan beslendikleri şekilde yorumlanabilir.²⁸

"Işık dostumuz Muhammed Mustafa ile birlikte peygamberler dönemi kapanmıştır." "Kur'an 1999 yılına kadar olan dönemi sizlere aksettirmiştir" gibi ifadelerle dinlerin devrini doldurduğu söylenirken, diğer taraftan "Bu yazdırılan kitap sizlerin dinî kitaplarınızı ortadan kaldırmıyor" denilerek aynı eser içerisinde çelişkili ifadelerle rastlanmaktadır. Aynı şekilde, "Kible Mekke değildir", "Kibleyi Mekke cihetinde arayan tüm dostlarımıza bilgi verilmek üzere bu Mesaj, Merkezin Emri ile

²⁴ BK, s.13,96,98,135, 147, 153, 286, 347, 426 ve diğerleri

²⁵ BK, s.26, 75, 96, 153

²⁶ BK, s. 90

²⁷ BK, s. 21, 74, 85, 89, 129

²⁸ BK, s. 13, 41

yazdırılmaktadır”, “Kibleyi Kâbe olarak görenler, ibadetlerini ALFA kanalının eski sinyali doğrultusunda yapmaktadırlar. Halbuki bu alışkanlıktan başka bir şey değildir.” gibi ifadelerle İslâm dininin kiblesi ortadan kaldırılırken, onun yerine, “Kible şimdi, Anadolu Mevlâna Kodu, yani kitabın yazdırıldığı odaktır.” ifadesiyle bir başka kible ikame edilmektedir.²⁹

Yazara göre bütün bu “ters bilgilerin” amacı ise, “... toplumun bilinç seviyesini ölçmek, bir istatistiksel tasnif yapmak, ortam bilincini bir arayış ortamına iterek, hazırlanışı hızlandırmak ve bu şekilde frekans farklılıklarına göre uyanış ve ilerleyiş ortamları hazırlamak içindir, önce şaşırtılır, sonra bayıltılır. Bu bir sistemdir. Kitaba yazdığımız mesajlarda yine özel çelişkilere devam edilecektir. Bu küçük çelişkileri bir nevi anahtar olarak da kabul edebilirsiniz. Bunları çözenler kapıları da açacaklardır.”³⁰

Sonuç olarak, Dünya Kardeşlik Birliği Mevlâna Yüce Vakfı'nın kutsal kitabında, bazen açık biçimde bazen de dolaylı olarak başta İslâmiyet olmak üzere diğer bütün dinî gelenekler ve kutsal metinleri küçümsenmekte, bunların henüz insanlığın ruhsal gelişimini tamamlamadığı geçmiş dönemlere ait eserler olduğu iddia edilmektedir. Aynı şekilde, bu dinî geleneklere mensup insanlar da inançlarından dolayı aşağılanmakta ve cahil olarak nitelendirilmektedir. Buna karşılık *Bilgi Kitabı*'nın vahiyyle yazdırıldığı ve 2000 yılından sonraki devrenin yegane kutsal kitabı olduğu ve bütün eski kutsal kitapları ilga ettiği iddia edilmektedir. Böylece söz konusu gurubun dinlerin yerini alma gibi bir gayretlerinin ve amaçlarının olduğu açıkça görülmektedir. Halbuki yukarıda bir iki örneğinde de görüldüğü gibi, *Bilgi Kitabı*'nın yazarının cahilliği ortadadır. İfadelerdeki çelişkileri bile meziyet olarak sunma durumundadır. *Bilgi Kitabı* adını taşıyan bu kitap, bilimin hiçbir türünde ciddi olarak ele alınamayacak; tutarlı olmayan; insanlarımızın kafalarını karıştıran; birlik ve bütünlüklerini bozucu; sistemden yoksun; yazarının içine doğan ve fakat ölçüp tartma ihtiyacı bile duymadan söyleyip yazdığını itibabını uyandıran tekrarlarla dolu yazılardan ibarettir.

2- Spritüalistler / Ruhçular

Spritüalistler, Türkiye’de kendilerini din-dışı veya dinler üstü olarak gören grupların en eski ve en etkin olanlarındanır.

Önderleri Dr. Bedri Ruhselman’dır. Onun ölümünden sonra önce Refet Kayserilioğlu, daha sonra da karizmatik bir kişiliğe sahip olan Ergun Arıkdal, Metapsişik Tetkikler ve İlim Derneğinin başına geçmiştir. Arıkdal döneminde hız kazanan yayınlar ve periyodik konferanslar sayesinde hareket popüler hale gelmiştir. Arıkdal’ın ölümünden sonra müritleri, Bilyay Vakfı ve Ruhsal Araştırma Dernekleri adıyla konferans ve yayın faaliyetlerini çeşitlendirerek sürdürmektedirler. Özellikle büyük şehirlerde ve Kıbrıs’ta şubeleri vardır.³¹

Spritüalistlerin Budizm veya Hinduizm’le doğrudan organik bağları yoktur. Ancak yazılı ve sözlü etkinliklerinde duyar-dışı algılama, hipnoz, medyumluk gibi ruhsal konuların yanı sıra Hint düşüncesinin temel kavramlarından *karma* ve *tekrardoğuş* konularına geniş yer verdikleri dikkati çekmektedir. Ayrıca dünyamızın

²⁹ BK; s.99

³⁰ BK, s.177

³¹ Adem Yavuz Arslan, “Sosyete Din Artıyor”, *Aksiyon Dergisi*, 6 Mayıs 2002/ Sayı:387

bütün kurumlarıyla yozlaştığını, topyekün insanlığın bencil istek ve eylemlerin etkisi altına girdiğini ve bütün bunların *son zamanın* hazırlığı olduğunu iddia etmeleri de semitik dinlerdeki kıyamet öğretilerini ve Hinduizm'deki *kali-yuga* ve sonrasında gerçekleşeceği kabul edilen *krita-yuga* öğretilerini hatırlatmaktadır. Bu nedenle onların da, Hint dinlerinin ülkemizde tanınması ve yayılmasına dolaylı da olsa katkıda bulduklarını söylemek mümkündür.³²

3- Yehova Şahitleri

Yehova/Yehova'nın Şahitleri gerek ülkemizde gerekse dünyada en fazla tanınan dinî gruplardan biridir.

Onların böylesine tanınmasının nedeni olarak şu üç faktörden söz edilebilir:³³

a) Yehova Şahitleri inandıklarından ziyade reddettikleriyle tanınan, bilinen bir topluluktur. Örneğin onlar, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâmiyette yaygın olarak kabul edilen *ruhun ölümsüzlüğü* ve *cehennem*in *ebediliği* gibi dinî anlayışlara karşı çıkarlar, dolayısıyla adı geçen üç dinin müntesiplerini de karşılıklarına alırlar. Ayrıca onlar, bilhassa Katolik Hıristiyanlığın kabul ettiği *testis*, *İsa'nun tam tanrısallığı* ve *O'nun yeryüzüne ikinci gelişinin bedensel olarak vukubulacağı düşüncesi*, *Kutsal Ruh'un, tam anlamıyla bir şahıs olduğu fikri* ile *kilise ve ruhanî lideri Papa'nın otoritesi ve meşruiyetini* de kabul etmezler. Bu durum onların, bilhassa dindâr çevrelerde, özellikle de Katolik Hıristiyanlar arasında, en azından hasımlar olarak çok iyi tanınmalarına yol açmıştır, denilebilir.

b) Yehova Şahitleri, ya "sadece Tanrı'nın kilerle çalışmayan ülke yasalarına itaat edilir" veya "Şeytan, bu dünyanın gerçek yöneticisidir" diyerek, özellikle zorunlu askerlik hizmeti ve milli marşlar konusunda takındıkları olumsuz tavır nedeniyle çeşitli devletlerle girdikleri polemikler ya da "bedene ağızdan veya damardan kan almak Tanrı'nın yasalarına aykırıdır" düşüncelerinden ötürü sigorta şirketleriyle karşılaştıkları problemler nedeniyle sık sık mahkemelere düşmüş ve dava konusu olmuşlardır. Örneğin, ülkemizde, 1950-1986 yılları arasında Yehova Şahitleri hakkında 40 kadar davanın açıldığı bilinmektedir. Aynı durum ABD ve Kanada gibi ülkeler için de söz konusudur. Hatta bu ülkelerde onların, haklarında açılan davaların büyük bir kısmını kazanmalarının, sözkonusu ülkelerdeki bireysel özgürlüklerin genişlemesine hizmet ettikleri ve bu konuda diğer dinî gruplara iyi bir örnek oldukları bile iddia edilir. Denilebilir ki, Yehova Şahitlerinin hukuksal mücadeleleri ve bunun yazılı ve sözlü basın organlarında sık sık gündeme gelmesi, onların, hem geniş halk kitlelerince tanınmalarını sağlamış hem de geleneksel dinî anlayışla barışık olmayan bazı kimselerin harekete ilgi duymaları sonucunu doğurmuştur.

c) Yehova Şahitliğinin bütün dünyada tanınmasındaki belki de en önemli faktör ise, onların tebliğ konusundaki aşırı çabalarıdır. Misyoner veya misyonerlik denildiğinde, ülkemizde, insanların aklına ilk olarak Yehova Şahitlerinin gelmesi bu durumun en somut delili olarak görülebilir. Öyle ki Kutsal Kitabı tebliğ etmek ve bunun

³² Ergün Ankdal, *Değişime Doğru*, İstanbul-1996, s.117-125'ten özetlenerek.

³³ Bu konuda gerek internet ortamında gerekse yazılı basında çok geniş bir literatür mevcuttur. Örnek olarak bkz.Hasan Hüseyin Kızılıрмаğ, "Yehova Şahitleri", *Aksiyon Dergisi* 17-23 Ekim 1998, sayı: 202, s.24-31; *Yehova'nın Şahitleri Kimlerdir? Nelere İnanırlar?*, Ağustos 2002- İstanbul.

için çaba harcamak, neredeyse Yehova Şahitliğinin en önemli ibadetidir. Ayrıca tebliğ çalışmalarında hitap ettikleri insanların dilini iyi kullanmaları ve çoğu zaman mütevazı bir tavır takınmaları da onların başarısını ve etkinliğini arttıran faktörler olarak görülebilir. Nitekim hazırladıkları bir tanıtım broşüründen alınan şu ifadeler, bu durumu açık-seçik ortaya koymaktadır:

“...Tanrı'nın isteklerini yerine getirmek üzere kendilerini O'na adanmışlardır ve bu adaklarına uygun yaşarlar. Yaptıkları her işte Tanrı'nın Sözü'nün kendilerine yol göstermesini dilerler.”

Diğer taraftan, günümüzde yaklaşık 233 ülkede, 6.000.000 civarında aktif üyesi ve 15 milyona yakın sempaticanı bulunan Yehova Şahitleri, aynı zamanda dünyanın en başarılı misyoner hareketlerinden biridir.

Ortak Özellikleri

Yukarıda zikredilen grupların dört ortak özelliğinden söz etmek mümkündür:

1- Birbirinden farklı dinî inanç veya anlayışları uzlaştırarak çağın insanını etkileyecek yeni bir din veya yöntem bulma arzusu taşırlar.

2- Mevcut dinî inanç ve uygulamaların dönemlerini tamamladıkları ve modern insanın sorunlarına cevap veremediğine inanırlar.

3- Dünyanın sonunun geldiği ve insanların yeni döneme hazırlanmaları gerektiğini kabul ederler.

4- Öğretilenleri uluorta herkese açıklanmak yerine sadece onları alabilecek kişilere vermeyi seçerler. Böylece ezoterik ve gizemci bir özellik sergilerler.

B. Wilson'a göre böyle dinî gruplar aynı zamanda,

a) Taraftarlarından mutlak bağlılık isterler. Öyle ki kişinin, gruba bağlılığı her şeyden önce gelmeli; hatta bu, yegane bağlılık olmalıdır.

b) Grup üyeleri kendilerini “seçilmiş halk” veya “Tanrının özel inâyetine lâyık kitle” olarak görürler.

c) Bunlara isteyen herkes üye olabilir. Ancak gruba tam üyeliğin gerçekleşmesi uygulanacak liyâkat testlerinde başarılı olmaya bağlıdır.

d) Üyelik, birinci nesil üyeler için iradidir, yani bireyler zorla üye yapılmazlar. Ancak onların çocukları için böyle bir seçim veya iradilik söz konusu değildir.

e) Bu gruplarda *birey* değil, *topluluk* esastır. Yani ben değil, biz duygusu hâkimdir. Bu nedenle üyeler, birbirini “din/iman kardeşi”, grup dışındakileri de “yabancılar” olarak görür.

f) Bu grupların bazıları da Tanrı ile kendileri arasında bir aracı kabul etmez, sivil veya resmî nitelikli her türlü insanî organizasyonu reddeder. Kendilerini, Tanrının emirlerini yerine getirmek için bizzat Tanrı tarafından görevlendirilmiş teşkilâtlar olarak görürler.³⁴

Bu Hareketlerin Ülkemizdeki Hedef Kitlesi Kimlerdir?

a- Genç emekliler, üniversite öğrencileri gençler, orta yaş ve üzerindeki ev hanımları

³⁴ Bryan Wilson, *Dinî Mezhepler Sosyolojik Bir Araştırma*, çev. Ali İhsan YİTİK-Bülent Ünal, İz Yayıncılık, İstanbul, 2004, s38-46

b- Genelde ekonomik durumu Türkiye ortalamasının üzerinde üst gelir veya en azından orta gelir düzeyine mensup kimseler. Bu arada Batı'ya gidebilmek için misyonerlerin tuzağına düşmüş dar gelirli ailelerden gelen gençlere de işaret etmek gerekir.

c- Her tahsil düzeyinden insana rastlamak mümkün ise de genelde üniversite veya yükseköğretim mezunlarının çoğunlukta olduğu söylenebilir.

Bu Hareketlerin Yayılmasını Kolaylaştıran Etkenler Nelerdir?

Çoğu sırlı ve ezoterik karakterli bu hareketlere karşı ilginin temel nedenleri arasında, öncelikle insanın duygusallığı, faydacı ve pragmatik eğilimleri, büyüsel ve sihrî konulara karşı düşkünlüğü ile sevk edilme arzusu zikredilebilir.

Bunun yanı sıra şu sebeplerden de söz etmek mümkündür:

a- Aşırı dünyevileşme ve rasyonalizmin günümüz insanında yarattığı hayal kırıklığı ve tatminsizlik duygusu.

b- Kurumsallaşma ve mekanikleşme nedeniyle İslâm dininin insanların ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarını tatminde yetersiz kalışı veya bunun için gerekli kurum veya yapılanmanın gerçekleştirilemeyişi.

c- İslâm dini ve kurumlarının son yıllarda sürekli terör ve şiddet olaylarıyla birlikte anılır olması ve bunun İslâm'a karşı yarattığı güvensizlik duygusu.

d- Sanayileşme ve kırsal kesimlerden şehirlere göçle birlikte geleneksel değerlerinden kopan insanların yeni kültürel kimlik arayışları.

e- Geleneksel dinî söylemin güncellikten uzak oluşu ve çoğu zaman güncel durumları ve problemleri göz ardı etmesi. Bu karşılık yeni dini akımların metafizik, dogmatik ve geleceğe ait konulardan ziyade içinde yaşanılan ana önem vermesi ve bu konuda insanlara hoş gelebilecek önerilerinin olması.

Sonuç

Büyük oranda Budizm veya Neo-Hinduizm'in Batı aynasından bize akseden bu anlayışların temelinde şu iki amacından söz edilebilir: Birincisi, bireyi yeni döneme hazırlamak. Spiritüalist derneklerde ve Dünya Kardeşlik Birliği'nde rastlanan bu düşünce Batıdaki Yehova Şahitleri benzeri binyılcı düşüncelerin başka bir versiyonu veya rasyonalize edilerek soyutlanmış bir başka biçimi olarak yorumlanabilir. İkincisi ise, bireyin ruhsal bakımdan güçlendirmektir ve bu Reiki, TM ve ülkemizde Sağlıklı Yaşam Dernekleri adıyla faaliyet gösteren Sahaja Yoga akımlarının temel düşüncesidir. Feng-shui gibi insanlar ile doğal çevre arasındaki ilişkiyi anlatan ve insanın dünyadaki mutluluğunun buna bağlı olduğunu söyleyen akımların ise, yine çağdaş çevreci akımların farklı bir şekli olarak tanımlanması mümkündür.

Bunlara karşı başarının yolu, sadece savunmacı yöntemler ve polise tedbirlerle yetinmek değil, bunların yanı sıra milli kültür normlarının güçlendirilmesi ve güncelleştirilmesinin yanı sıra dinî söylemlerin günün şartlarına ve insanların sorularına cevap verebilir hale getirilmesidir.